

JUBILEUM SPEECH 70 JAAR NMV

Ruud A. Bank, voorzitter

De Nederlandse Malacologische Vereniging (NMV) is gedurende haar gehele 70-jarige bestaan nauw verbonden geweest met natuurhistorische instellingen, waarvan het Zoologisch Museum Amsterdam (ZMA) en het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie (RMNH; nu

Nationaal Natuurhistorisch Museum = NNM) zich het meest prominent manifesteren. Dat is niet toevallig, omdat juist in deze twee instellingen beroepsmatig aan de taxonomie/systematiek van mollusken gewerkt wordt. Het ZMA is in 1838 opgericht, het RMNH in 1820. Hoewel dus het Leidse museum ouder is, heeft Amsterdam toch een aantal primeurs. Zo was er vóór 1820 al een aantal beroemde collecties/beoefenaars in Amster-

dam; hier wil ik met name Seba noemen. Aan het ZMA zijn twee personen verbonden die een eredoctoraat verkregen hebben voor hun malacologisch werk: Tera van Benthem Jutting (verleend door de Universiteit van Giessen) alsmede Hans Kuiper (verleend door de Universiteit van Amsterdam = UvA). In Nederland zijn dit de enige twee eredoctoraten die verleend zijn op malacologisch gebied. Tera van Benthem Jutting was in de periode 1920-1964 conservator van de afdeling Mollusca van het ZMA; Hans Kuiper is honorair medewerker aan dezelfde instelling. Het is overigens de verdienste van Tera van Benthem Jutting geweest, door de 3 delen van Fauna van Nederland (1933, 1936, 1943) die zij publiceerde, dat er een uitstekende basis gelegd werd voor de studie van de Nederlandse malacofauna. Daarnaast is zij natuurlijk zeer verdienstelijk geweest ten aanzien van het in kaart brengen van de malacofauna van het Indonesische eilandrijk. Een andere Amsterdamse primeur vormen de proefschriften van Van Regteren Altena (1937) en Loosjes (1953). Het betreft hier de eerste proefschriften in Nederland die een overwegend taxonomisch/systematisch karakter hebben: Van Regteren Altena over de recente en fossiele schelpen die op de Nederlandse stranden aanspoelen, en Loosjes over de landslakkenfamilie Clausiliidae van Indonesië. Het Leidse museum zou pas later volgen. Van Regteren Altena werd overigens later conservator in Leiden (1952-1973), terwijl Loosjes lang verbonden is geweest aan de Plantenziektenkundige dienst in Wageningen. Beiden hebben na hun promotie een aanzienlijk malacologisch oeuvre geproduceerd.

De interactie tussen de NMV en de musea is overigens als vanouds van twee kanten gekomen. Kregen wij bijvoorbeeld onderdak binnen de musea voor onze bijeenkomsten, en konden de leden gebruik maken van de daar aanwezige experts, bibliotheek en collecties, omgekeerd kregen de musea ook veel terug. Bijvoorbeeld in de vorm van schenkingen (collecties etc.) van de NMV leden. Niet zelden is het levenswerk van leden terecht gekomen bij deze publieke instellingen. En verder zijn er de vrijwilligers/gastmedewerkers, die aanzienlijke hoeveelheden werk verrichten. In de praktijk is er dan ook sprake van een netwerk van interacties. Zo hebben de musea de afgelopen eeuw een aanzienlijke achterban gecreëerd. Het belang van deze achterban werd door Prof. H. Engel van de UvA reeds in 1950 in zijn inaugurale rede onderstreept.

Het is overigens een interessant verschijnsel, dat amateurs (dat wil zeggen personen die NIET betaald worden voor het werk en de studies die zij doen; de term "amateur" betreft hier dus geen waarde oordeel van iemands

technische of intellectuele niveau) in de natuurlijke historie als vanouds van eminent belang zijn geweest voor de progressie van het vakgebied. Dat is heden ten dage niet anders. Een aanzienlijk deel van de mollusken die jaarlijks beschreven worden, staat op rekening van amateurs. En zij zijn minstens zo efficiënt als de professionals. Daar zal ik later in een ander kader nog eens op terug komen. Hier wil ik nog kwijt, dat er nog heel veel te doen is. Zo worden er in Europa jaarlijks zo'n 25 nieuwe land- en zoetwaterslakken beschreven: gemiddeld 1 nieuwe (onder)soort per twee weken. Dat tempo is de afgelopen 50 jaar niet naar beneden gegaan, hetgeen aangeeft dat in het "bekende" Europa nog heel wat te ontdekken valt. Dan zwijg ik nog maar over de tropen.... Het is jammer dat de politiek, maar helaas ook de universiteiten zelf alsmede de fondsen die het geld verdelen voor wetenschappelijk onderzoek, zo weinig belangstelling vertonen. Beangstigend is, dat het een mondiale trend is. En dat terwijl bezoek aan natuurhistorische musea hoog is, en er nog steeds een breed maatschappelijk draagvlak is voor natuurbescherming. Hier ligt nog een educatieve taak voor o.a. onze vereniging weggelegd. Een betere profilering van taxonomisch onderzoek is zonder enige twijfel noodzakelijk.

Een vereniging als de onze kan niet functioneren zonder de inzet van haar leden. Sommige leden spreiden daarbij, soms tientallen jaren lang, een tomeloze energie ten toon. Zij verdienen het, zeker bij een jubileum, geëerd te worden. In 1984, tijdens het 50-jarig jubileum van de NMV (gehouden in het Teylers Museum te Haarlem), zijn voor het eerst een drietal penningen uitgereikt. Het betrof A.W. Lacourt, en de toenmalige directeurs van het ZMA en het RMNH. In 1994 kwamen daar de heren Dolf van Bruggen, Louis Butot, Henny Coomans en Daan Smits bij. De penningen werden toen uitgereikt in de Tijger/Koningszaal van Artis (Amsterdam). Dit jaar valt de eer te beurt aan de heren Jan Nieuwenhuis en Willem Faber. Voor de verdiensten van deze leden zie elders in dit nummer. Middels de persoon van Faber wordt tevens de Stichting Biologia Maritima geëerd. Deze stichting is recentelijk met de NMV versmolten.

Vandaag vieren wij het 70-jarig bestaan van de NMV. Middelpunt van onze bijeenkomst vormt tevens de 90ste verjaardag van Hans Kuiper, die in het oprichtingsjaar van de NMV lid is geworden. Er waren toen minder dan 40 leden. Nu zitten we boven de 500 leden. Daaraan gekoppeld is een groot aantal verenigings-activiteiten. We zijn nog steeds een actieve vereniging, en het bestuur zal haar best doen om u te komende jaren te blijven boeien.

Voor het illustreren van de gebeurtenissen rond de jubileumviering op 2 oktober 2004 is dankbaar gebruik gemaakt van foto's genomen door Jan Johan ter Poorten, Ton de Winter en Rob Moolenbeek.